

# TAAL IN BEELD

## 65 WORKSHOPS

Elke deelnemer kan aan twee workshops deelnemen. Er zijn in totaal 65 workshops: workshopronde A duurt van 11.15 – 12.45 uur, workshopronde B van 13.45 – 15.15 uur. De Werkconferentie Lerarenopleiders met 3 workshops maakt onderdeel uit van de LSD 2018 en start om 9 uur. Inschrijven voor de workshops gebeurt tegelijk met het aanmelden voor de Landelijke Studiedag. Het volledige programma van de Landelijke Studiedag 2018 en de mogelijkheid om u digitaal in te schrijven, vindt u op de website van Levende Talen <[www.levendetalen.nl](http://www.levendetalen.nl)>.

## WORKSHOP A0

### Gepersonaliseerd leren in het MVT-onderwijs\*

Joyce Haisma (Rijksuniversiteit Groningen)

Wat kunt u als lerarenopleider beginnende docenten MVT aanreiken om de eerste stappen te zetten op het gebied van gepersonaliseerd leren? De eerste stappen gaan lerarenopleiders zelf ervaren in deze workshop. Ook wordt besproken hoe gepersonaliseerd leren verschilt van differentiëren en wordt ingegaan op wat wel én wat niet werkt. Neem een laptop of smartphone mee.

Duits | Engels | Frans | Spaans – Lerarenopleiders (begint om 9.30 uur) \*Werkconferentie  
Lerarenopleiders

## WORKSHOP A1

### Vakdidactiek in de opleiding en de schoolpraktijk: een observatie-instrument voor inventarisatie, reflectie en feedback\*

Rick de Graaff (Hogeschool Utrecht)

Vakdidactiek vormt de brug tussen vakinhoudelijke kennis, kennis over vakspecifieke leerprocessen, kennis van het schoolvakcurriculum en het functioneren van een vakdocent in de praktijk. Het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen ontwikkelt en valideert een observatie-instrument dat het vakdidactisch handelen van mvt-docenten observeerbaar en evalueerbaar maakt. Met inzet van dit instrument beogen we de congruentie tussen vakdidactische theorie, opleiding en mvt-praktijk te verbeteren. In deze workshop doen we verslag van bevindingen uit onze praktijkverkenning en validering, werken de deelnemers met het instrument en gaan we in discussie over de bruikbaarheid van het instrument in de opleidingspraktijk.

Mut – Lerarenopleiders | umbo | havo | vwo (begint om 11.15 uur) \*Werkconferentie  
Lerarenopleiders

## WORKSHOP A2

### Zie je het voor je? Leesboekjes tot leven brengen.

Carmen Meester (Español y más)

We weten allemaal hoe belangrijk lezen is voor de taalontwikkeling. Maar zolang lezen in de vreemde taal een technische lees oefening blijft, is de kans klein dat leerlingen met plezier zelf boekjes gaan lezen. Daarom geeft deze workshop antwoord op de vraag: hoe breng je leesboekjes tot leven, zodat je leerlingen gemotiveerd raken om zelf te lezen?

Alle talen – vo | vavo

## WORKSHOP A3

### Gamification in het taalonderwijs

Josien Boetje (ROC Nijmegen)

Heb je ook wel eens saaie grammatica aan je klas uit te leggen? Of zijn leerlingen bijna niet gemotiveerd te krijgen om met elkaar te spreken in de klas? In deze workshop ga je leren hoe je de inzichten uit de wereld van games kunt inzetten tijdens jouw lessen. Je krijgt een aantal voorbeelden te zien en gaat zelf praktisch aan de slag met het 'gamificeren' van een van jouw lesonderdelen. Speelplezier gegarandeerd! Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – alle sectoren



## WORKSHOP A4

### **Creatief schrijven in je taalvak**

Annemarie van den Brink & Trea Scholten (Tools voor Taal)

Schrijven was nog nooit zo leuk (én functioneel). In deze workshop ontdek je hoe je via creatieve schrijfopdrachten het enthousiasme van leerlingen voor taal verhoogt. De opdrachten dagen leerlingen uit creatief te denken en hun fantasie aan te spreken. Ervaar zelf hoe hun plezier en vaardigheid in taal én hun leesmotivatie toenemen door te spelen met taal. En hoe je schrijftaken eens anders aan kunt pakken.

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP A5

### **Let's go viral! Verrassende opdrachten bij simpele YouTube-filmpjes voor de mvt-les**

Masja Mesie & Marieken Pronk (De Talengroep)

Tijdens deze workshop maak je kennis met de werkvorm Videotelling waarbij je een YouTube-filmje inzet om je leerlingen te verleiden om te reageren in de doeltaal. We laten stap voor stap zien hoe je een les kunt ontwerpen rond een bestaand viral YouTube-filmje. Je gaat naar huis met een verzameling handige bronnen en praktische tips om zelf op eenvoudige wijze van een ogenschijnlijk simpel YouTube-filmje een bijzonder spannende spreekopdracht te maken. Neem een laptop of smartphone mee.

*Alle talen – vo | vavo | mbo*

## WORKSHOP A6

### **Theaterspelen voor en door de klas**

Katrin Richter (OSG Willem Blaeu Alkmaar)

Drama staat bekend als effectieve en plezierige didactische werkvorm. Leerlingen profiteren van de authentieke context en docenten verwerven tools voor hun 'optreden' voor de klas. Deze workshop is bedoeld voor docenten die drama in hun lessen willen integreren, hun kennis en vaardigheden met betrekking tot drama naar een hoger niveau willen tillen, hun eigen acteertalent willen ontdekken, verdiepen of aanscherpen. Na de workshop ben je de volgende bagage rijker: oefeningen, improvisatie-opdrachten, een uitsmijter voor jouw les, controle over de groep en een positieve en veilige groepsdynamiek/lesklimaat, drama-opdrachten om mondelinge prestaties te verbeteren.

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP A7

### **Betekenisvolle ICT-integratie in de taalles: theorie en praktijk**

Roland Bruijn & Henk la Roi (Hogeschool Windesheim)

In deze workshop kijken we naar wat de afwegingen zijn om ICT een betekenisvolle plek te geven in het taalonderwijs, en gaan we in de tweede helft actief bezig om hier een voorbeeld van uit te werken voor jouw lespraktijk. Neem een laptop of smartphone mee.

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP A8

### **How the brain learns a new language**

Kirsten Weber (Max Planck Institute for Psycholinguistics)

This workshop will give an introduction into how the brain learns and processes a novel language.

*Alle talen – alle sectoren (voertaal Engels)*



## WORKSHOP A9

### Werken met woorden in de MVT- en NT2-les

Lotte Minnema

Om ervoor te zorgen dat nieuwe woorden goed beklippen, is het van belang om ze vaak en op verschillende manieren te laten terugkomen. In deze workshop maken we kennis met een aantal activerende werkvormen voor het consolideren van woordenschat in de MVT- en NT2-les, onder andere door mini-whiteboards te gebruiken. De werkvormen vergen weinig voorbereidingstijd, zijn makkelijk in elke taal te passen en te gebruiken op vrijwel elk taalniveau en in combinatie met elke taalleergang. Aan het eind van de workshop hebben de deelnemers ideeën voor werkvormen opgedaan die snel en makkelijk toepasbaar zijn in de eigen lespraktijk.

*Alle talen – vo | vavo | mbo | isk | taalinstututen | zelfstandige taaltrainers*

## WORKSHOP A10

### Taal(docent) in beeld: de leraar maakt het verschil!

Ellen Keates (Hogeschool Windesheim, Zwolle)

E-learning, online leren: is er met alle digitale leermogelijkheden nog wel een rol voor de docent? Uit onderzoek blijkt dat de docent juist meer dan ooit een cruciale rol speelt in het leerproces en in de persoonlijke ontwikkeling van de student (Kirschner, 2006). Een deskundige, bevlogen docent kan een enorme impact hebben op het leven van leerlingen (De Bruyckere, 2017). Een interactieve workshop, waarin we stapsgewijs nagaan welke docenten voor onszelf bijzonder waren en wat wijzelf dagelijks in onze onderwijspraktijk doen. Ten slotte: hoe kunnen wij onze toegevoegde waarde verder versterken?

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP A11

### Lessen in orde

Peter Teitler (PNA-Counseling)

Tijdens de workshop krijgt u bouwstenen aangereikt waarmee u (nog beter) met (probleem)gedrag om kunt gaan, zodat u doelmatig klassenmanagement in uw eigen klas(sen) weet te realiseren (en dus gewoon lekker kunt werken). U krijgt concrete instrumenten aangereikt om goed met leerlingen te werken en praktische tips om een goede band met leerlingen op te bouwen. 'Lessen in orde' is vanuit de praktijk opgezet, bevat vele herkenbare voorbeelden en gaat uit van ervaringen gekoppeld aan wetenschappelijk onderzoek. Neem een laptop of smartphone mee.

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP A12

### TPRS: de verbeelding van taal

Kirstin Plante (TPRS Academy)

Een taal gaat pas echt voor je leven als je in je hoofd een plaatje kunt zien van hetgeen je leest of hoort. De actieve lesmethode TPRS brengt taal vanaf de allereerste les tot leven door een sterke focus op deze verbeelding. In deze workshop maak je een beeldende les Russisch voor beginners mee, waarna je zelf op basis van één zinnetje een plaatje gaat creëren in het hoofd van jouw 'leerlingen'.

*Alle talen – po | vo | vavo | mbo*



## WORKSHOP A13

### Onderzoekend leren in een vreemde taal, met behulp van Visible Thinking

Joyce van Ruiten (Internationale School van Amsterdam)

Hoe kunnen we leerlingen laten nadenken en laten communiceren over relevante onderwerpen? Hoe kunnen we hen aanmoedigen om op onderzoek te gaan, communicerend in de doeltaal? Project Zero, een onderzoekstraject van Harvard School of Education, werkt sinds 1967 aan het creëren van een 'Culture of Thinking' onder meer via 'denkroutines', die wij goed in de vreemdetalenles kunnen inzetten. Leerlingen worden uitgenodigd om dieper na te denken en om hun bevindingen in de doeltaal te verwoorden. Tijdens deze workshop wordt gedemonstreerd wat Culture of Thinking inhoudt. Daarnaast passen de deelnemers de denkroutines zelf toe. Deze workshop zet deelnemers zeker aan het denken!

Alle talen – po | vo

## WORKSHOP A14

### Online taalleren met MOOCs

Gerbrich de Jong (NHL Stenden Hogeschool)

Tijdens deze workshop krijgt u te zien wat een MOOC is, hoe u MOOCs kunt vinden die beantwoorden aan uw interesses en krijgt u tips hoe u MOOCs kunt inzetten in uw eigen lessen. Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – vo | vavo | mbo | wo

## WORKSHOP A15

### Motiveren van leerlingen door gamification

Rik van der Burg (VSO Gentiaan College)

In de interactieve workshop maken de deelnemers kennis met de uitgangspunten van gamification. Ze ervaren een opdracht met elementen van gamification en maken kennis met enkele toepassingsmogelijkheden voor het vreemdetalenonderwijs. Verder worden de mogelijkheden voor de eigen lespraktijk verkend. De workshop is bijzonder geschikt voor docenten die werken in het v(s)o of met groepen leerlingen die speciale aandacht nodig hebben door differentiatie, passend en gepersonaliseerd onderwijs. Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – vo | vavo

## WORKSHOP A16

### Poolse sporen in Amsterdam

Bozena Kopczynska (Stichting Pools Centrum voor Onderwijs en Cultuur Lokomotywa)

Migratie is van alle tijden en zijn onderdeel van het collectieve geheugen. De multiculturele stad Amsterdam herbergt vele zichtbare sporen van Poolse immigranten. Dat is niet toevallig. Amsterdam en Polen delen een lange geschiedenis die begon bij de handelsbetrekkingen, zo'n 700 jaar geleden. Door de onderbelichte historische feiten voor het voetlicht te brengen, hoop ik de inbreng van Polen bekender te maken.

Alle talen – po | vo | wo

## WORKSHOP A17

### Activerende werkvormen Chinees

Marlies Rijbroek (Hogeschool Windesheim)

In deze workshop zullen – gekoppeld aan diverse in het Nederlandse onderwijssysteem gangbare pedagogische modellen – verschillende activerende werkvormen voor Chinees worden gepresenteerd. Op basis van een thema en inachtneming van onderwijskundige keuzes gaan deelnemers actief aan de slag om werkvormen te ontwerpen voor Chinees. Door de koppeling van pedagogische principes en de didactische uitwerking zullen de deelnemer praktische vaardigheden verwerven om de eigen lessen Chinees effectiever vorm te geven. Neem een laptop of smartphone mee.

Chinees – alle sectoren



## WORKSHOP A18

### **La cuisine d'échange – recepten voor een geslaagde taal- en schooluitwisseling**

Sabine Jentges & Jana Hermann (Radboud Universiteit Nijmegen)

In deze workshop gaan we met materiaalvoorstellen, suggesties voor activiteiten en projectideeën in op de mogelijkheden hoe uitwisselingen uitgevoerd, maar ook voorbereid en geëvalueerd kunnen worden. We geven tips voor de uitvoering en bespreken strategieën voor zowel het leren van een taal als ook van cultuurreflecterend vermogen. Er zullen tevens materiaalpakketten gepresenteerd worden, die in het kader van het Interregproject Nachbarsprache & Buurcultuur ontwikkeld zijn. Deze materiaalpakketten zijn al uitgetoetst en zijn succesvol gebleken. Tot slot zullen we de randvoorwaarden voor een succesvolle uitwisseling bespreken.

Duits | Alle talen – vo

## WORKSHOP A19

### **Chatten in de MVT-les**

Marrit van de Guchte (Universiteit van Amsterdam) & Paul Halma (docent Duits, Roland Holst College)

Leerlingen communiceren de hele dag met elkaar via verschillende digitale communicatiemiddelen. Toch zien we dat deze middelen nog nauwelijks ingezet worden in het vreemdetalenonderwijs. Waarom zouden we deze middelen niet gebruiken om leerlingen met elkaar in de doeltaal te laten communiceren? In deze workshop laten wij zien en zul je ervaren hoe je als docent het doeltaalgebruik van je leerlingen kunt stimuleren door ze met elkaar te laten chatten op hun mobiele telefoon en via digitale apps op de Ipad. Aan bod komen: empirische onderbouwing, voorbeelden van opdrachten, het geven van feedback en praktische tips. Neem een laptop of smartphone mee.

Duits | Engels | Frans | Spaans – vo

## WORKSHOP A20

### **De graphic novel: stimulans voor vocabulaireverwerving en leesplezier**

Wim Maas (Universitaire Lerarenopleiding Vrij Universiteit Amsterdam) & Nezmia Ramdas en Tessa Beuse

In de workshop staan we stil bij de verschillende mogelijkheden om met behulp van de *graphic novel* het leesplezier van leerlingen te vergroten en de vocabulaireverwerving te stimuleren.

Duits | Engels | Frans | Nederlands - vo

## WORKSHOP A21

### **Curriculum.nu**

Carel van der Burg

Levende Talen volgt en voedt de ontwikkelingen rond Curriculum.nu. Per ontwikkelperiode worden bijeenkomsten georganiseerd waarin docenten feedback geven op de meest recente resultaten van de ontwikkelgroep Nederlands en de ontwikkelgroep Engels-mvt. Tijdens de LSD is het mogelijk met elkaar na te denken over de stand van zaken en de ontwikkelgroep antwoord te geven op door hen geformuleerde vragen.

Duits | Engels | Frans | Nederlands | Spaans - po | vo

## WORKSHOP A22

### **Formatief evalueren**

Bertrand Dibandjo (Edupunt)

Leerlingen zijn er vaak op gespitst om bij een opdracht te vragen: 'Is het voor een cijfer?' En als het antwoord 'nee' is, doen ze minder hun best. Wanneer je formatief toetst, begint het leren pas ná de toets. Je kijkt wat ontwikkelpunten zijn en geeft de leerling feedback zodat hij daaraan kan werken. Op deze manier vergroot je het rendement van leerlingen aanzienlijk. Tijdens deze workshop leer je ook een kritisch blik te werpen op de opdrachten die je je leerlingen biedt. Zijn je verwachtingen helder? Zijn je criteria gericht op de ontwikkeling van de leerlingen?

Duits | Engels | Frans | Nederlands | Spaans – vo | vavo | mbo



## WORKSHOP A23

### LinQ voor meer (inter)actie!

Irma Nentjes (Nuffic)

Als docent wil je dat je lessen boeiend zijn en de leerlingen een actieve werkhouding hebben. Bij het leren van een taal is het essentieel dat leerlingen actief met de taal bezig zijn, zodat ze de taal daadwerkelijk gaan gebruiken. Tijdens deze workshop maak je kennis met een aantal favoriete activerende werkvormen van LinQ-docenten. Neem een laptop of smartphone mee.

Duits | Engels | Frans | Italiaans | Pools | Spaans | Turks – vo

## WORKSHOP A24

### Workshop Sprechen und Schreiben: einfach Klasse!

Silke Meyer (Uitgeverij Deviant)

Op zoek naar manieren om leerlingen te betrekken bij hun eigen leerproces? In de workshop gaat u aan de hand van de vaardigheden 'gesprekken voeren' en 'schrijven met peerfeedback' aan de slag. Er worden verschillende werkvormen gebruikt. U krijgt een korte introductie van de methode Klasse! We leggen uit wat peerfeedback is; we bespreken de opbrengsten van peerfeedback voor leerling én docent; we gaan in op de effectiviteit van peerfeedback; we geven voorbeelden van effectieve peerfeedback; we leggen uit waarom peerfeedback een belangrijke rol heeft binnen procesgericht leren.

Duits – vmbo | mbo

## WORKSHOP A25

### Studis unterwegs: Duits(land) als onderwerp voor het profielwerkstuk

Daan van Hassel & Jeroen Rutten (Duitsland Instituut Amsterdam)

Wilt u uw leerlingen input geven over Duitsland of de Duitse taal als onderwerp voor het profielwerkstuk? Dan is deze workshop een goede keuze! Daan en Jeroen bezoeken in samenwerking met het Duitsland Instituut Amsterdam scholen door het hele land om voorlichting te geven over het profielwerkstuk en om dit op een interactieve manier met Duits(land) te verbinden. In deze workshop zullen zij hetzelfde programma aan de hand van praktijkvoorbeelden met u doornemen. Uiteindelijk bedenken we samen onderwerpen voor een Duits(land)-gerelateerd profielwerkstuk, waar uw leerlingen later mee uit de voeten zouden kunnen.

Duits – vo

## WORKSHOP A26

### Get creative with chants!

Marion Ooijevaar ((MOOIJE - education matters)

A chant is a kind of rap and a very funny and useful tool to learn to speak English in a natural way. In this creative workshop, you will learn about different types of chants and how they can help with teaching vocabulary and sentence stress. We will look at why chants work so well and try out some examples. But most importantly you will learn how to write your own chants. It's easy! You'll go home with a chant of your own making, to use in your next lesson.

Engels (voertaal) – po | vo

## WORKSHOP A27

### Franse les op de basisschool: lesideeën en tips

Olga Buters (Educatief blog DeFranseJuf.nl) & Sandra van Die (docent Frans en Remedial Teacher)

Geïnteresseerd in Franse les op de basisschool? Laat je inspireren tijdens deze vrolijke workshop met praktische lestips en actuele achtergrondinformatie over vroeg vreemdetalenonderwijs/vvto Frans.

Frans – po | onderbouw vo



## WORKSHOP A28

### Doordacht digitaal: een balans tussen online en offline lesgeven

Carrien Brinkman (Uitgeverij Deviant)

Voor een optimaal leereffect is het belangrijk online en offline leren af te wisselen. Afgelopen jaar is het platform Studiereader ontwikkeld waarin onze methodes zijn gedigitaliseerd en peerfeedback mogelijk is. Samen met 20 docenten en ruim 600 leerlingen zijn we in een pilot op zoek gegaan naar het antwoord op de vraag wanneer digitaal onderwijs wel en wanneer niet effectief is. Tijdens deze workshop wisselen we onze ervaringen, tips en trucs uit en laten we docenten en leerlingen uit de pilot aan het woord.

Nederlands – mbo

## WORKSHOP A29

### Andere toetsen Nederlands in de bovenbouw? Een viertal voorbeelden

Uriël Schuurs (Cito)

In deze workshop maakt u kennis met vier afsluitende toetsen die in ontwikkeling zijn, namelijk: een leestoets waarin de nadruk ligt op de essentie van wat de auteur wil zeggen en de middelen die de auteur gebruikt om het publiek te overtuigen; een kijk-luistertoets die ontwikkeld wordt met het oog op de academische vervolgopleiding; een toets voor technische schrijfvaardigheid en een literatuurtoets om de prestaties van leerlingen in landelijk perspectief te plaatsen. U kunt zelf van elke toets enkele voorbeeldopgaven maken en de waarde van de verschillende instrumenten wordt bediscussieerd.

Nederlands – vo

## WORKSHOP A30

### Wat te doen met lidwoordfouten? In Nt2, ISK, vo, mbo en ho.

Wilma van der Westen (De Haagse Hogeschool / UvA)

Docenten Nederlands lopen aan tegen een toenemend aantal lidwoordfouten van hun leerlingen/studenten. Zij voelen zich verplicht hier 'iets aan te doen', maar weten niet altijd hoe en vallen vaak terug op 'ouderwetse lidwoord oefeningen'. Eerst worden de lidwoorden en lidwoordafhankelijke vormen van het Nederlands geschetst (gebruik én betekenis) en welke ontwikkeling zich aftekent. Dan bekijken we verschillende lidwoordfouten vanuit de verwerving (moedertaalsprekers, twee/meertaligen) en vanuit het onderwijs. Ook het gevorderdenniveau (B2 en hoger) krijgt de nodige aandacht. Tot slot de vraag wat je, rekening houdend met het hier gepresenteerde, in je lessen nu wel of maar beter niet kan doen.

NT2 | Nederlands – alle sectoren

## WORKSHOP A31

### La narrativa transmedia como motor de la competencia crítica en los estudiantes de ELE

Marcela Fritzier (Instituto Cervantes)

Fomentar el desarrollo de la competencia crítica en los estudiantes de ELE mediante la elaboración de relatos originales transmediáticos basados en textos reales dentro del ecosistema comunicativo que las tecnologías generan.

Spaans – gymnasium (begint om 10.00 uur)

## WORKSHOP A32

### Gamification: Escape room Spaans voor het onderwijs

Linda van de Koot – Vijge (Farel College)

Stel je voor, over twee weken is het Taaldorp, maar de paspoorten zitten in een afgesloten kast. Jullie mogen pas mee doen als je de kast weet te openen vóórdat het lesuur eindigt. Een actieve werkvorm waarbij leerlingen opdrachten uitvoeren, moeten puzzelen en aanwijzingen vinden om de code te kraken en de paspoorten te bemachtigen. Tijdens deze workshop ervaar je een *escape the classroom* en krijg je uitleg over hoe je een *escape room* kan opzetten. Natuurlijk is dit ook toe te passen bij andere talen.

Spaans | Alle talen – po | vo (begint om 11.15 uur)





## WORKSHOP B1

### De interactieve spreektaak als meetinstrument van gespreksvaardigheid Engels in het vmbo\*

Eline van Batenburg (Hogeschool van Amsterdam)

Eline deed in de afgelopen vier jaar promotieonderzoek naar het ontwikkelen van de gespreksvaardigheid Engels voor vmbo-kader leerlingen. Tijdens deze workshop zal zij ingaan op de opzet en resultaten van haar eerste studie, die zich richtte op het toetsbaar maken van interactievaardigheden. Ontwerpcriteria en praktische voorbeelden komen aan bod. Tevens wordt er een koppeling gemaakt met de vormgeving van gespreksvaardigheidsonderwijs. Deelnemers zullen met behulp van een voor de studie ontwikkeld beoordelingsinstrument video-opnames van spreektaken beoordelen en feedback geven op dit instrument. Daarnaast gaan zij in discussie over de toepasbaarheid van dit taaktype in het onderwijs.

Alle talen - Lerarenopleiders | vo | vavo | mbo \*Werkconferentie Lerarenopleiders

## WORKSHOP B2

### Het cyclisch onderwijzen van woordenschat via een woordencompetitie

Josien Boetje (ROC Nijmegen)

Waarom zijn veel leerlingen aan het eind van hun schoolcarrière maar mondjesmaat in staat hun vocabulaire toe te passen? Komt het doordat leerlingen niet actief genoeg bezig zijn geweest met het vocabulaire, of hebben ze de woorden gewoon nooit op een effectieve manier geleerd? In deze workshop gaan we in op de vraag hoe je vocabulaire cyclisch kunt onderwijzen en toetsen. Je analyseert je eigen lesmethode op woordenschat, je oefent met het ontwerpen van je eigen (online) formatieve woordenschattoetsen en bedenkt een scoresysteem. Na deze workshop heb je alles in huis om in je eigen klas een woordencompetitie op te zetten. Meebrengen: laptop of tablet, lesmethode, digitale woordenlijsten (indien voorhanden), woordenschattoets.

Alle talen – vo | mbo

## WORKSHOP B3

### De kracht van het masker: Spreekvaardiger door drama in de klas

Kristina Goodnight (Hogeschool Utrecht)

Zijn je leerlingen huiverig om in de doeltaal te spreken? En heb je te weinig tijd om nieuwe activiteiten te bedenken of kun je niet van de methode afwijken? Onderzoek laat zien dat leerlingen zich vrijer voelen om te spreken als ze in de huid van een personage kunnen kruipen. Hier ga je praktisch aan de slag met laagdrempelige, makkelijk inzetbare drama-activiteiten die aan elk taalniveau kunnen worden aangepast. We laten ook zien hoe je oefeningen uit de lesmethode kunt omzetten naar dramaspellen. Je hoeft geen toneeltalent te hebben, alleen een beetje enthousiasme!

Alle talen – alle sectoren

## WORKSHOP B4

### Differentiëren met taal en beeld

Johan Keijzer & Karen Verheggen & Det van Gils (De Talengroep)

In deze workshop ervaart u aan de hand van actuele kijk- en luisterfragmenten hoe u binnen een klas met 30 leerlingen kunt differentiëren. Daarnaast maakt u kennis met de digitale mogelijkheden om leerlingen zelf kennis over cultuuraspecten van het land van de doeltaal te laten verwerven. Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – vo | vavo | mbo



## WORKSHOP B5 VOL

### Websites en apps die werkdruk verlagen (en leerrendement verhogen)

Anca de Vries & Quirine Hakkaart (Aeres hogeschool Almere)

Tegenwoordig weet (bijna) iedereen wel wat een Kahoot is, maar er zijn zoveel meer websites, apps en spellen die je lessen leuker kunnen maken en die vooral je werkdruk kunnen verlichten. Tijdens deze workshop presenteren wij onze favoriete online en offline tools, en zullen wij deze zo veel mogelijk toelichten en uitproberen. Na afloop van de workshop vertrek je met een lijst van tools die je maandag direct kunt gaan gebruiken. Neem een laptop of smartphone mee.

*Alle talen – vo | vavo | mbo | wo*

## WORKSHOP B6

### Motiveren en differentiëren met keuzeborden en keuzemenu's

Carel van der Burg (CPS)

In de workshop worden verschillende keuzeborden en keuzemenu's gepresenteerd waarmee leerlingen worden gemotiveerd en gedifferentieerd kan worden gewerkt. Verder wordt er aandacht besteed aan de theoretische grondslag van deze aanpak. Extra aandacht zal worden besteed aan hoe de leergang hierin kan worden geïntegreerd. Neem een laptop of smartphone mee.

*Alle talen – vo | vavo | mbo*

## WORKSHOP B7

### Praktische gamification in de klas

Bart Giethoorn (Playbook Gamification)

Hoe komt het dat sommige leerlingen in de les geen 5 minuten hun aandacht erbij kunnen houden, maar wel urenlang geconcentreerd een spel kunnen spelen? En hoe kunnen we diezelfde spelprincipes gebruiken om ons lesontwerp te verbeteren? Dat zijn de vragen die we in deze workshop proberen te beantwoorden. Hopelijk leidt dat tot leerlingen die zich krachtig voelen; leerlingen die betekenisvolle keuzes kunnen maken, initiatief durven nemen, niet bang zijn om te experimenteren en dit het liefst ook nog samen met anderen doen. Net als in spelletjes eigenlijk.

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP B8

### Doeltaal leertaal; Een didactiek voor doeltaalgebruik

Sebastiaan Dönszelmann (Vrije Universiteit Amsterdam)

Zegt het gebruik van de doeltaal iets over de kwaliteit van een mvt-les? Het ligt een stuk genuanceerder: doeltaalgebruik leidt jammer genoeg niet zomaar tot taal-leren. In deze workshop, die voortkomt uit het promotieonderzoek *Doeltaal Leertaal* van Sebastiaan Dönszelmann, wordt de achtergrond van verantwoord doeltaalgebruik belicht en worden er didactische handreikingen gedaan voor een effectieve inzet van de doeltaal. U ziet, hoort en ervaart doeltaalgebruik dat verder gaat dan doeltaal = voertaal: Doeltaal = Leertaal.

*Alle talen – alle sectoren*

## WORKSHOP B9

### Activerende werkvormen en ICT in de talenles

Linda Geerlings (CPS Onderwijsontwikkeling en Advies)

Goede activerende werkvormen en inzet van ICT kunnen enorm veel doen voor de motivatie van leerlingen en daardoor wordt hun betrokkenheid bij de les vergroot. Voor veel docenten is het een uitdaging om op een actieve manier spreek- en schrijfvaardigheid te oefenen met grotere klassen. Met deze workshop doe je inspiratie op om leerlingen te motiveren en te activeren. Met én zonder ICT-tools voor de verschillende taalvaardigheden. Neem een laptop of smartphone mee.

*Alle talen – vo | vavo | mbo*



## WORKSHOP B10

### Brainbreaks en spelvormen in het talenonderwijs

Marianne van Klaveren (British School in the Netherlands)

Bij het leren van een taal zijn luisteren en herhalen essentiële onderdelen. Dit vraagt de nodige inspanning van leerlingen. In deze workshop kom je te weten hoe je dit intensieve luisteren kunt onderbreken met interactieve *brainbreaks* in de doeltaal, zodat leerlingen daarna met hernieuwde energie kunnen luisteren. Hoe maak je een plan van aanpak met *brainbreaks* die precies zijn wat jouw klas op dat moment nodig heeft? Ook worden er spelvormen toegelicht waarmee leerlingen op een speelse manier herhaling van bepaalde taalstructuren krijgen. Goed klassenmanagement is daarbij cruciaal! Uiteraard worden er *brainbreaks* en spelvormen in de les gedemonstreerd.

Alle talen – alle sectoren

## WORKSHOP B11

### Doeltreffende Didactiek; klein verschil, groot effect

Walter Geerts & Janneke Eising (NHL Stenden Hogeschool)

Beter lesgeven begint bij jezelf. Als leraar kun je het verschil maken in de leerprestaties van je leerlingen, maar hoe doe je dat? Op grond van onze jarenlange ervaring als lerarenopleider is bij Uitgeverij Coutinho het praktijkboek *Doeltreffende didactiek; directe instructie en differentiatie voor de lerende leraar* verschenen. In deze workshop staat de methode ‘Didactisch afkijken’ centraal. We tonen praktijksituaties van mvt-lessen op video om na te denken over directe instructie, werkvormen, differentiatie en de vormgeving van onderwijs van morgen. Tijdens deze workshop heb je de gelegenheid om drie concrete verbeterpunten te exploreren.

Alle talen – alle sectoren

## WORKSHOP B12

### Van taalverbeelding naar taalverwerving

Alike Last (Taalleermethoden.nl / Vrolijk & Frans)

In deze workshop maak je kennis met twee leuke, praktische begrijpelijke input didactiekwijzen (CI methods). Lesgeven met begrijpelijke input is taal letterlijk in beeld brengen. Hierdoor verwerven leerlingen de taal moeiteloos, effectief en met veel plezier, want breinvriendelijk. Je gaat op interactieve wijze in co-creatie met de workshopleider een verhaal scheppen in een vreemde taal en deze al doende op allerlei manieren in beeld brengen en daardoor verwerven. Daarnaast ga je kijken en luisteren naar een verhaal, dat de workshopleider op het whiteboard tot leven tovert: deze workshop toont de weg van taalverbeelding en auditieve begrijpelijke input naar krachtige taalverwerving.

Alle talen – po | vo | vavo | mbo

## WORKSHOP B13

### Debatteren; Effectief werken aan alle aspecten van mondelinge taalvaardigheid

Walter Freeman (Stichting Nederlands Debat Instituut)

In deze workshop staat debatteren als lesmethode centraal. De effectiviteit van deze werkvorm wordt door de wetenschap onderstreept: leren debatteren zorgt voor betere taalvaardigheid, een verhoogd kritisch denkvermogen en meer zelfvertrouwen. In de workshop introduceren we hoe je gestructureerde, ontspannen en leuke debatten in de klas kunt voeren. Bovendien hebben we aandacht voor de praktische kant: hoe organiseer je een les, hoe beoordeel je leerlingen en hoe houd je de tijd in toom? Tot slot bespreken we welke vervolgstappen je kunt zetten om te leren doceren in debatteren. Kinderen en jongeren die vraagtekens durven zetten, daar worden we blij van!

Alle talen – alle sectoren



## WORKSHOP B14

### Cultuur in beeld. Culturele onderwerpen voor de taallessen

Françoise Lucas (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen)

In deze workshop wordt een groot aantal activiteiten gepresenteerd die docenten direct in de klas kunnen inzetten om cultuur in de taallessen een plaats te geven. Onderwerpen als geografie, film, feesten, gastronomie gebruiken we om actief met taalvaardigheid aan de slag te gaan. Voorbeelden van de activiteiten waarmee gewerkt zal worden zijn: de geografie van het land van de doeltaal actief leren kennen aan de hand van ansichtkaarten van belangrijke steden, voorkeuren voor films kunnen benoemen aan de hand van filmaffiches. De activiteiten waarmee gedifferentieerd kan worden kunnen vanaf niveau A1 worden ingezet. Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – alle sectoren, behalve po

## WORKSHOP B15

### Blended werken in de praktijk

Wendy van Krimpen (Malmberg)

Veel docenten zoeken naar de optimale inzet van digitale en papieren middelen in hun lessen. Wij spreken veel docenten hierover en willen hun ervaringen graag met jullie delen. Welke belemmeringen zien docenten bij het gebruik van online tools in de klas-situatie? Welke oplossingen hebben ze ervoor bedacht? Hoe weeg je de voordelen van digitale middelen af tegen voordelen van werken met papier? Leer van ervaringen uit heel Nederland hoe je het beste uit twee werelden kunt halen.

Alle talen – vo

## WORKSHOP B16

### Activerende taaltools (aan de slag!)

Pascal Koole (ROC Midden Nederland) & Johan de Bruin (2BLearning)

Met H5P-tools (gratis) maak je spetterende quizzen, *dialog cards*, *flash cards*, interactieve video en nog veel meer. Deze kun je vervolgens *embedden* in je eigen leeromgeving. Zo kunnen leerlingen oefenen en leren waar ze staan. Met Mentimeter kun je als docent checken wat jouw klassen beheersen of nog niet en daarop bijsturen in de les. Het is niet moeilijk en je mag zelf kiezen wat je wilt maken. Neem je laptop en een paar oortjes mee. Wij helpen je op weg! Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – alle sectoren

## WORKSHOP B17

### TIA's lezen

Natalie Schols & Wilma Vrijs (Cito)

TIA's, wat zijn dat? Hoe lees je die? Wat heb je eraan? De examens worden na afname uitgebreid statistisch geanalyseerd. En al die gegevens worden openbaar gemaakt. Maar daar heb je als docent alleen wat aan als je weet waar je naar kijkt en wat de cijfers betekenen. Stap voor stap nemen Wilma Vrijs en Natalie Schols je mee door de vele pagina's met cijfertjes. Als je eenmaal weet wat deze je kunnen vertellen, kun je er ook in de lespraktijk je voordeel mee doen. Neem een laptop of smartphone mee.

Alle talen – vo

## WORKSHOP B18

### Fryderyk Chopin – XIX eeuwse vluchteling

Bozena Kopczynska (Stichting Pools centrum voor Onderwijs en Cultuur Lokomotywa)

Chopin is de bekendste Poolse componist. Wat voor invloed had de geschiedenis van Europa in de XIX-de eeuw op zijn leven en werk? Welke talen sprak hij? Was Chopin misschien de eerste echte Europeaan?

Alle talen – vo | vavo | mbo



## WORKSHOP B19

### Formatieve evaluatie in het talenonderwijs: ideeën voor feedbackrijke didactiek

Sergej Visser (Bureau ICE)

Als talendocent wil je dat je leerlingen uiteindelijk de taal zo goed mogelijk leren gebruiken. Talenonderwijs kent drie deelgebieden: de kennisbasis (woordenschat en grammatica), de vaardigheden (receptief: lezen en luisteren, en productief: spreken en schrijven) en het literatuuronderwijs. Elk van deze onderdelen kun je effectiever en leuker maken door formatieve evaluatie in te zetten. Om formatief te kunnen evalueren, heb je didactiek en taken nodig die feedback genereren. Een leerling maakt een opdracht, krijgt daar feedback op, en verwerkt deze feedback in een nieuwe, verbeterde versie van de taak. Met deze aanpak help je leerlingen optimaal verder in het leerproces. In deze workshop maak je kennis met verschillende vormen van feedbackrijke didactiek. Je krijgt concrete ideeën aangereikt voor effectieve opdrachten en werkvormen voor jouw vak, voor het onderwijs in de kennisbasis, de vaardigheden en de literatuur. Met deze werkvormen en tips geef je direct vorm aan formatieve evaluatie in de praktijk. Je kunt er morgen al mee aan de slag!

Alle talen – vo | vavo

## WORKSHOP B20

### ERK in Arabisch, Fries, Russisch, Spaans en Turks

Esther van Loo & Anneke de Graaf (Cito /Levende Talen)

Binnen Cito is een onderzoek uitgevoerd waarbij is nagegaan hoe leerlingprestaties op de eindexamens leesvaardigheid Arabisch, Fries, Russisch Spaans en Turks geduid kunnen worden in ERK-terminen. Tijdens deze workshop neemt u kort kennis van de uitkomsten, en op basis daarvan willen we, in klein gezelschap van docenten Arabisch, Fries, Russisch, Spaans en Turks ERK-ervaringen uitwisselen, enige vergelijkingen van het CE-examenmateriaal uitvoeren en bekijken hoe deze talen van elkaar verschillen als het gaat om de waardering in ERK-terminen.

Arabisch | Fries | Russisch | Spaans | Turks – vo | vavo | mbo | wo

## WORKSHOP B21

### Hoe maak je de klassieke Chinese literatuur toegankelijk voor leerlingen Chinees met een A1/A2 leesniveau?

Marieke Havinga (CS Vincent van Gogh, Assen)

We gaan samen aan de slag met klassieke Chinese verhalen in het Chinees. U wordt gevraagd een klassiek verhaal in het Chinees mee te nemen waarvan u denkt dat leerlingen deze kunnen lezen. Aan de hand van criteria gaan we deze teksten beoordelen en categoriseren, zodat we samen een mooi overzicht kunnen creëren voor alle docenten Chinees. Voorafgaand aan de workshop krijgt u de criteria toegestuurd en wordt u gevraagd uw leerlingen de door u gekozen tekst te laten lezen en een competentiewijzer in te laten vullen.

Chinees – vwo

## WORKSHOP B22

### Stories that Move

Femke de Koning (Anne Frank Stichting)

In deze workshop, presenteert ik een kort overzicht van de inhoud van Stories that Move en maken de deelnemers kennis met enkele van de gebruikte interactieve methodes. Antisemitisme, racisme en discriminatie komen overal in Europa voor. Dit beïnvloedt het leven van jongeren. Stories that Move laat leerlingen nadenken over diversiteit en discriminatie. Het bestaat uit 5 leerpaden met informatie, opdrachten en levensverhalen. Persoonlijke ervaringen in Stories that Move vertellen Europese leeftijdsgenoten positieve verhalen maar ook hun eigen ervaringen met uitsluiting en discriminatie. Het lesmateriaal richt zich op racisme, antisemitisme, en de discriminatie van Roma en Sinti, Moslims en LHBT'ers.

Duits | Engels | Nederlands | Pools – vo



## WORKSHOP B23

### Plaatjes en praatjes; Graphic novels in de mvt-les voor de leesschuwe leerling

Jasmijn Bloemert (Rijksuniversiteit Groningen)

Het medium waar taal letterlijk in beeld komt is de *graphic novel*. Een krachtig medium dat leesschuwe leerlingen kan verleiden tot het maken van bewuste en plezierige leeskilometers. Maar waar moet je beginnen? Hoe doceer je een graphic novel in de mvt-les? Hoe kun je een graphic novel inzetten om de taalontwikkeling van je leerlingen te bevorderen, ze te laten nadenken over taalbewustzijn en ze te prikkelen met vragen over interculturele kwesties? Aan de hand van veel praktische opdrachten voor verschillende niveaus gaan we bovenstaande vragen te lijf zodat je uiteindelijk precies weet waar je moet beginnen.

Duits | Engels | Frans | Spaans – vo | vavo

## WORKSHOP B24

### Actualiteit en interculturaliteit

Sabrina Comat (Nuffic)

Dit jaar heeft LinQ gewerkt aan een expertisegroep kennis van land en cultuur en actualiteit. Tijdens deze workshop krijgt u eerst inzicht in interculturaliteit. Vervolgens krijgt u een presentatie van een aantal voorbeelden van generieke opdrachten om actualiteit in de les te behandelen. Aansluitend gaan u en de andere deelnemers een actualiteit generieke opdracht maken op basis van eigen *good practice* of op basis van andere generieke opdrachten van het LinQ-boekje. Het boekje krijgt u tijdens de workshop.

Duits | Frans – vo

## WORKSHOP B25

### Workshop Sprechen und Schreiben: einfach Klasse!

Silke Meyer (Uitgeverij Deviant)

Op zoek naar manieren om leerlingen te betrekken bij hun eigen leerproces? In de workshop gaat u aan de hand van de vaardigheden gesprekken voeren en schrijven met peerfeedback aan de slag. Er worden verschillende werkvormen gebruikt. U krijgt een korte introductie van de methode Klasse! We leggen uit wat peerfeedback is; we bespreken de opbrengsten van peerfeedback voor leerling én docent; we gaan in op de effectiviteit van peerfeedback; we geven voorbeelden van effectieve peerfeedback; we leggen uit waarom peerfeedback een belangrijke rol heeft binnen procesgericht leren.

Duits – vmbo | mbo

## WORKSHOP B26

### Introducing Cambridge English exams at your school with the British Council

Jody Hoekstra (British Council) & Marleen Geertsma (Cambridge Assessment English)

Join this practical presentation on the Cambridge English exams and how to integrate the exams into your school. Find out how the exams, suitable for all levels and schools (VWO, HAVO and VMBO), can give your students confidence and skills to communicate with people worldwide. Learn about the various levels of exams and which exam suits your students' needs best. Hear from a school already taking the exams and how their students have benefited from gaining an international qualification. Find out about the high quality experience and benefits the British Council offers when delivering your Cambridge English exams.

Engels – alle sectoren

## WORKSHOP B27

### Burgerschapsonderwijs bij Frans: hoe doe je dat?

Liesbeth Breek (Petrus Canisius College Alkmaar)

In deze workshop ontvangt u twee volledig uitgewerkte projecten. *Ma chambre dans le monde* is gebaseerd op het werk van de fotograaf James Morrison die foto's heeft gemaakt van kamers van kinderen en jongeren over de hele wereld. *Sur le chemin de l'école* is een lessenserie rondom educatie en bewustwording van duurzame ontwikkelingsdoelen. Verder gaat u aan de slag met enkele werkvormen die tot doel hebben om democratisch burgerschap bij leerlingen te bevorderen.

Frans – vo | vavo (voertaal: Nederlands)

## WORKSHOP B28

### Met hen kun je lezen en schrijven! Creatief schrijven als onderdeel van het literatuurcurriculum

Rudie Verbunt (Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) / Gymnasium Juvenaat) & Anna van Strien (FLOT)

Creatief schrijven wordt vaak vormgegeven als een extraatje, terwijl er goede redenen zijn om het te integreren in de leerlijn literatuur. In samenwerking met collega's hebben we daarom een lessenreeks ontwikkeld die leerlingen laat werken aan hun literaire ontwikkeling op hun eigen niveau, als eerste stap richting een doorlopende leerlijn creatief schrijven. Tijdens deze workshop delen wij onze bevindingen van het ontwikkelproces en de lessenreeks, en we gaan aan de slag met enkele werkvormen die eenvoudig in te zetten zijn, zodat u vanaf de volgende dag aan de slag kunt om creatief schrijven stevig in uw curriculum te implementeren.

Nederlands – vo

## WORKSHOP B29

### Omgaan met het correctievoorschrift Nederlands havo/vwo

Karin Heesters (Cito) & Huub van den Bergh (Universiteit Utrecht)

Na een korte vakspecifieke introductie op de opbouw van het correctievoorschrift in algemene zin laten we zien hoe de correctievoorschriften tot stand komen, wat voor ons belangrijk is bij het opstellen van een correctievoorschrift, wat mogelijke problemen zijn en hoe we die proberen op te lossen. Ook wordt ingegaan op hoe met de correctievoorschriften Nederlands voor havo/vwo moet worden omgegaan. Daarbij komen vakinhoudelijke overwegingen aan de orde en een aantal veelgestelde vragen. Het geheel zal worden geïllustreerd en geoefend met leerlingantwoorden op een aantal opgaven.

Nederlands – havo | vwo | gymnasium

## WORKSHOP B30

### Onrust in de klas

Theo Kuijpers (Sg Were Di) & David van Dam (Van Maerlant Den Bosch)

Aan de hand van het interactieve verhaal *Onrust* ontdek je hoe leerlingen taal als middel gebruiken om hun rol in het verhaal te verdiepen en zich met taal te ontwikkelen tot bewuste wereldburger. Vervolgens onderzoek je hoe je zelf een verhaal kunt ontwerpen waarin de leerlingen hun visie op de maatschappij ontwikkelen en alle taalvaardigheden in natuurlijke samenhang gebruiken. Op naar meer beleving, diepgang en plezier in de klas! Neem een laptop of smartphone mee.

NT2 | Nederlands – vo | vavo | mbo



## WORKSHOP B31

### De meningvormende discussie; Effectief inzetten van mondelinge taalvaardigheid

Imane Bentaher & Joke Morshuis (Hogeschool van Amsterdam)

Leerlingen vinden het leuk om hun mening te uiten in de klas en zijn gemotiveerd voor de werkvorm 'discussie'. Docenten vinden het een uitdaging om met lastige meningen om te gaan in de klas. In deze workshop oefenen we met werkvormen voor discussie en mondelinge vaardigheden, ondersteund door recent onderzoek van Imane Bentaher. We maken gebruik van hedendaagse aansprekende fictieteksten om de mondelinge vaardigheid te oefenen in de klas en leggen zo een verbinding tussen mondelinge vaardigheid, fictie en aspecten van burgerschap.

Nederlands – vo

## WORKSHOP B32

### Teatro y creatividad

Paula Juan Lima (Teatro y creatividad para chicos Haarlem)

Theaterdocent Paula Juan Lima stimuleert je met een open blik naar de wereld om je heen te kijken, jezelf creatief te uiten en 'je eigen ik' te blijven ontwikkelen. Via theatertools prikkelt ze op een leuke manier de taalontwikkeling en sociale interactie.

Spaans (voertaal) – alle sectoren (begint om 14.15 uur)

## WORKSHOP B33

### Música y literatura ¿una combinación posible?

María Fernanda Martino Ávila

En este taller hablaremos de literatura, cine y música. ¿Cómo los combinamos? Introducir literatura en nuestras clases de ELE no siempre es tarea fácil. Sin embargo, el cine y la música nos pueden facilitar la tarea. Trabajaremos algunas ideas para implementar actividades didácticas y estimular la imaginación de nuestros alumnos a través de la literatura latinoamericana. Las actividades se pueden adaptar a necesidades específicas. Haremos también un breve comentario sobre programas y aplicaciones que podemos utilizar para adaptar música y cine.

Spaans (voertaal) – havo | vwo | mbo (begint om 16.00 uur)

